

שעה	יום	סמס'	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
16:00-18:00	ב'	א'	פרופ' גידי נבו	"מהבצל עד מסיבת כבדים" – הרגעים הגדולים של הסאטירה הישראלית	122-1-4961

תיאור קצר של הקורס

סאטירה היא חלק משמעותי וחשוב מכל תרבות עשירה, חיה ובוועטת. הקורס יעסוק באופן שבו השסעים והמתחים המרכזיים המכוננים את החברה בישראל משתקפים בסאטירה הישראלית. בין המתחים שיידונו בקורס: המתח הדתי-חילוני; המתח האשכנזי-מזרחי; המתח היהודי-ערבי; המתח הגברי-נשי.

שעה	יום	סמס' א	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
14:00-16:00	ב+ה	א	פרופ' אולגה קגן	שפה והומור	133.1.0064

תיאור קצר של הקורס

כאשר אנחנו מספרים בדיחה, אנחנו משתמשים, באופן לא מודע, בידע הלשוני שלנו על מנת ליצור אפקט הומוריסטי. בתוצאה, הומור מהווה כלי יעיל במיוחד לצרכי חקר היכולת הלשונית שלנו. תוך כדי ניתוח בדיחות למיניהן – בעברית, אנגלית, ערבית ורוסית – נביא למודעות את הכלים והתופעות הלשוניות בהן אנחנו משתמשים כל הזמן באופן אינטואיטיבי. במסגרת הקורס נלמד הרבה על דקדוק, משמעות וצלילים תוך כדי התבוננות בטקסטים הומוריסטיים וממים אשר עשים שימוש בחוקי שפה.

שעה	יום	סמס'	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
1015-1145	ג	א	ד"ר יאיר רונן	זכויות אדם ואי-אלימות - מסע קולנועי בעקבות שני לוחמי חופש לא אלימים	המחלקה לעבודה סוציאלית 144-1-0019

תיאור קצר של הקורס

יותר בני אדם מאי פעם בעבר נהנים כיום מזכויות אדם. למצב הזה קדמו מאבקים בכל רחבי העולם. בקורס נעסוק בעיקר במאבקם של שני לוחמי חופש: גנדי וקינג, שפסע בעקבותיו כשבלב הקורס סרטי הקולנוע גנדי וסלמה. גנדי וקינג היו מחויבים לאי-אלימות, ערכית ובפועלם. השינוי שחוללו היה מרחיק לכת. פועלם והישגיהם עוררו פליאה ותדהמה. השפעתם בעולם כולו הייתה ועודנה עצומה. נעקוב אחר קורות חייהם, נאיר על צמתים בהם התעמתו עם עוול והפרות זכויות אדם וננסה להבין כיצד התפתחו כלוחמי חופש וכיצד חוללו שינוי. הקורס מכוון לעמוד על סוד כוחם ולהפוך תופעות שנתפסות כסוג של קסם לדבר מה שניתן להבין ולכן גם לשחזר ולשנות, כפי שעשו אחרים בעקבותיהם, למשל ווצלב הבל בצ'כוסלובקיה ונלסון מנדלה בדרום אפריקה. הלמידה בקורס תצייד אותך בכלים לזהות זכויות אדם ופגיעות בזכויות אדם ובכלים לא לא-אלימים לקידום זכויות אדם במשפחות, בקהילות, בחברה ובמדינה

שעה	יום	סמס'	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
8:15	ד	א	פנינה שוקרון-נגר	שפה ותפיסת עולם: ייצוג והבניה של עמדות בשיח	לשון עברית 123-1-0084

תיאור קצר של הקורס

בקורס נידונות גישות שונות להבנת המשמעות של סימנים לשוניים, ונבחנים מקורות שונים לעיצוב משמעויות הלוואי (קונוטציות) שלהם. מושם דגש על הקשר בין שפה לתפיסת עולם, וההשלכות שיש לקשר זה על שאלות של ייצוג ושל הבניה של עמדות בשיח. במהלך הקורס ייבחנו אסטרטגיות שיח שונות המשמשות לייצוגים עצמיים ולייצוגים חיצוניים של עמדות ושל קבוצות אידיאולוגיות, ולהבחנה בין קבוצת ה'אנחנו' לבין קבוצת ה'אחרים'. לשם כך ינותח שיח ציבורי-פוליטי, בעיקר מהמדיה ומהרשתות החברתיות.

סמסטר א

המחלקה ללימודי המזרח התיכון (124)

הפקולטה למדעי הרוח והחברה

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

שעה	יום	סמס'	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
10-12	א'	א'	פרופ' מוחמד אל-עטאונה	מבוא לדת האסלאם	לימודי מזרח תיכון 124.1.0031

תיאור קצר של הקורס

קורס זה יעסוק בתולדות דת האסלאם מהמאה השביעית לספירה הנוצרית ועד היום. ננסה להבין את עיקרי האמונה המוסלמיים, כמו גם את הפרספקטיבה הדתית של תהליכים חברתיים-פוליטיים-תרבותיים שעברו על החברות המוסלמיות במהלך 14 המאות האחרונות. נעסוק במצוות היסוד, בקוראן ובחדית', במשפט, בחינוך, במיסטיקה, בפילוגים והכיתות, בפולמוסים פנימיים, ויכוחים בין-דתיים ובתנועות התחדשות ורפורמה.

סמסטר א

המחלקה ללימודי המזרח התיכון (124)

הפקולטה למדעי הרוח והחברה

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

שעה	יום	סמס'	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
10-12	ב'	א'	פרופ' אבי רובין	חוק משפט וחברה במזרח התיכון המודרני	לימודי מזרח תיכון 124.1.0118

תיאור קצר של הקורס

החוק והמשפט הם מרכיבים מכוננים של חברות אנושיות בעבר ובהווה. הם מעצבים תהליכים חברתיים ובאותה עת משקפים אותם. בתקופתנו, מרבית הציבור מתייחס למשפט כאל עולם מרוחק ואף מסתורי, שנגיש רק למומחיות ולמומחים. האם זה תמיד היה כך? בנוסף, יש פער עצום בין הדימוי של מערכות המשפט לבין המציאות היומית. במסגרת הקורס נלמד על היבטים שונים של עולם החוק והמשפט במזרח התיכון מאז המאה ה-18 ועד ימינו, על מאפייניו המקומיים והאוניברסליים. נכיר מושגי יסוד בתחום ההיסטוריה של המשפט, נבחן תהליכים גלובאליים ומקומיים של שינוי משפטי, ונדגים באמצעות מקרים ספציפיים. תכני הקורס מבוססים על הגישה הסוציו-לגאלית, הרואה במשפט היבט של היחסים החברתיים.

סמסטר א

המחלקה ללימודי המזרח התיכון (124)

הפקולטה למדעי הרוח והחברה

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

שעה	יום	סמס'	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
14-16	ב'	א'	פרופ' חגי רם	גני עדן מלאכותיים : סמים וחברה במזרח התיכון	לימודי מזרח תיכון 124.1.0060

תיאור קצר של הקורס

נבחן סוגיות שונות בהתפשטות הסחר והשימוש בסמים במזה"ת בהקשריהן הגלובאליים. נתמקד בצמח הקנביס, שממנו מופקים החשיש, המריחואנה או הגראס ? אך גם בחומרים משני תודעה אחרים כגון אופיום, קוקאין, קפה, וטבק. נבחן היבטים חברתיים, פוליטיים, אתניים, תרבותיים, וספרותיים של סמים אלו. נתבונן בסמים לא רק כחומרים מ?שני-תודעה אלא גם, ובעיקר, כמסמנים של תהליכים ומגמות עמוקות אשר חלו בחברות מזרח תיכוניות החל מהתקופה הטרומ-מודרנית וכלה בתקופתנו אנו.

סמסטר א

המחלקה ללימודי המזרח התיכון (124)

הפקולטה למדעי הרוח והחברה

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

שעה	יום	סמס'	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
10-12	ג'	א'	פרופ' דניאלה טלמון-הלר	המזרח התיכון בתקופת מסעי הצלב והג'יהאד, ובעקבותיה	לימודי מזרח תיכון 124.1.0104

תיאור קצר של הקורס

מסעי הצלב שיצאו מאירופה לירושלים מסוף המאה ה-11 ועד סוף המאה ה-13 משפיעים על עולמנו - על היחסים בין מזרח ומערב, בין מוסלמים לנוצרים, בין הפלסטינים לתנועה הציונית - עד היום. בקורס נעסוק בצלבנים, ובמנהיגים המוסלמים שהתגייסו לג'יהאד נגדם, ובראשם המצביא האגדי צלאח אלדין. נדבר על דת, תרבות, צבא, וחברה במזרח התיכון באותה תקופה סוערת; על האופנים השונים שבהם היא עוצבה בזיכרון הקולקטיבי, ובהשפעותיה לטווח ארוך. הקורס יכלול סיור שבו נבחן כיצד הטביעו הצלבנים את חותמם בנופה של הארץ.

סמסטר א

המחלקה ללימודי המזרח התיכון (124)

הפקולטה למדעי הרוח והחברה

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

שעה	יום	סמס'	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
16-18	ג'	א'	פרופ' נמרוד הורביץ	דעא"ש : הצלחות, כישלונות ופנטזיה	לימודי מזרח תיכון 124.1.2021

תיאור קצר של הקורס

הקורס יתחקה אחר עליית דאעש, מהשלב המוקדם בו היה חלק מאל-קאעידה, לפיצול בין שתי התנועות, והקמת ח'ליפות. היא תבחן את מדיניותה של ח'ליפות ומאמציה להפוך את תנועת הטרור למשטר פוליטי. לאחר מכן תבדוק כיצד הח'ליפת הפסידה בקרבות מפתח ונמחצה צבאית, אך לא באופן אידיאולוגי. כמה מהנושאים אשר ייבחנו הם הדרכים בהן משכה דאעש את חסידיו, ההרכב החברתי שלה, המקום שהקצתה לנשים, ילדים וחינוך, הבריתות שיצרה והמתחים בין משטר הח'ליפות לבין האוכלוסייה ששלטה בה. החלק האחרון יתמקד במה שאנו יודעים על דאעש כיום

הקורס נלמד בשפה האנגלית

סמסטר א

המחלקה ללימודי המזרח התיכון (124)

הפקולטה למדעי הרוח והחברה

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

שעה	יום	סמס'	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
18-20	ג'	א'	דר' איריס פרוכטר-רונו	בימת המזרח התיכון : המדינה – שינויים ואתגרים	לימודי מזרח תיכון 124.1.0410

תיאור קצר של הקורס

בקורס נציג מבט אקדמי על סוגיות עכשוויות במזרח התיכון ובעולם המוסלמי. נציע להתבונן באירועים שונים במזרח התיכון, בצפון אפריקה ובמרכז אסיה באופן שיעמיק את היכרותנו עם האזור ועם מורכבות מוסד "המדינה". המדינה תשמש אותנו כציר מרכזי לדיון באתגרים החברתיים, הפוליטיים, הדתיים והכלכליים הניצבים בפני מדינות האזור.

במהלך הקורס נבחן באמצעות אירועים עכשוויים תהליכים היסטוריים וחברתיים שעיצבו ומעצבים את המדינה ואת המרחב המזרח תיכוני והמוסלמי. הקורס יתקיים במתכונת של "קורס-כנס" ובמחצית מהשיעורים ישתתפו מורי הקורס, חברי סגל, מומחים ואורחים שישתפו בנקודת מבטם על האירועים השונים.

קורס מקוון

שעה	יום	סמס'	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
16-18	ג'	ד	פרופ' כנה ורמן	מבוא לברית החדשה	הסטוריה של עם ישראל 125-1-0077

תיאור קצר של הקורס

הברית החדשה, קורפוס שאפשר לתאר כספריה, היא המפתח להבנת הנצרות שכן המגוון שבנצרות נעוץ בר-גוניות של ספרי הברית החדשה. במהלך הסמסטר נלמד את הספרים הכלולים בברית החדשה, ספרי הבשורה, אגרות פאולוס והשליחים האחרים וחזון יוחנן ונכיר את הזמן, הרקע והנסיבות להתהוותם ולהקשר הפולמוסי שבו נכתבו.

שעה	יום	סמס'	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
8-10	ג	א'	פרופ' אפרים שהם-שטיינר	תולדות עם ישראל בימי הביניים משנת 1100 עד 1600	היסטוריה של עם ישראל 125-1-1151

תיאור קצר של הקורס

הקורס יסקור את הנושאים והזירות המרכזיות בתולדות עם ישראל בחלקם הראשון של ימי הביניים בין עליית האסלאם לסיומה של המאה ה-11.

שעה	יום	סמס'	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
10-12	ד	א	ד"ר מנשה ענזי	תימן המודרנית: יהודים, מוסלמים ומה שביניהם	היסטוריה של עם ישראל 125-1-0084

תיאור קצר של הקורס

במהלך הקורס נדון ביחסים בין יהודים למוסלמים בתימן של העת החדשה, ונעמוד על מקומם של היהודים מבחינה חברתית, פוליטית ותרבותית בתוך תימן האמאמית והעת'מאנית ומתוך עניין במערכת השבטית ובאסלאם הזידי. בקורס נצביע על הדמיון בתהליכים שעוברות החברה היהודית והערבית, ונבחן את תימן מתוך המסגרת הרחבה של האוקיינוס ההודי, וייחודה מבחינה אסלאמית. הקורס יתבסס על קריאה בספרות מחקרית מתחום ההיסטוריה של המזרח התיכון ושל ההיסטוריה היהודית.

מילות מפתח: - יחסים בין יהודים למוסלמים, אסלאם, שבטים, האוקיינוס ההודי, העת'מאנים, זידים

שעה	יום	סמס'	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
10:00-12:00	ג'	א'	פרופ' כנה ורמן	תולדות עם ישראל בתקופת בית שני	היסטוריה של עם ישראל 125-1-1921

תיאור קצר של הקורס

הקורס עוסק בתולדותיהם של היהודים מהכרזתו של כורש בשנת 538 לפני הספירה ועד לחורבן בית המקדש ע"י הרומאים בשנת 70 לספירה, מבחינה רוחנית, חברתית, כלכלית ופוליטית. ההדרכות עוסקות בביבליוגרפיה המודרנית.

שעה	יום	סמס'	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
10:00-12:00	ג'	ב'	ד"ר עמרם טרופר	תולדות עם ישראל בתקופת המשנה והתלמוד	היסטוריה של עם ישראל 125-1-1861

תיאור קצר של הקורס

הקורס יעסוק בבחינת ההיבטים הפוליטיים, החברתיים, האינטלקטואליים והכלכליים של החברה היהודית במאות הראשונות לספירה.

שעה	יום	סמס'	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
14-16	ג'	ב	ד"ר עמרם טרופר	"כמה תורות ניתנו לישראל?" להתהוות המושג "תורה שבעל פה"	היסטוריה של עם ישראל 125-1-0053

תיאור קצר של הקורס

תפיסת שתי התורות קובעת שבשעת מתן תורה בהר סיני קיבל משה שתי תורות נפרדות, אחת בכתב ואחת בעל פה, ובעוד התורה שבכתב נשמרה בצורה כתובה, התורה שבעל פה נמסרה במסירה אורלית מדור לדור. לפי הדעה הרווחת הן אצל הציבור הרחב הן בקרב חוקרים רבים, תפיסת שתי התורות היתה יסוד מרכזי במחשבת התנאים והאמוראים ואף בעולמם של הפרושים בימי הבית השני.

מטרת קורס זה היא לבחון את הדעה המקובלת בעניין שתי התורות באמצעות קריאה צמודה של סיפורי מתן תורה במקרא והמקורות הרלבנטיים מספרות הבית השני ומספרות חז"ל. בעזרת עיון מחודש במקורות אלו נחשוף את תהליך התהוות המושג תורה שבעל פה והתפתחותו ונבקש להראות שתפיסת שתי התורות הופיעה לראשונה אך ורק בספרות האמוראית.

שעה	יום	סמס'	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
10-12	יום ג	סמס' א'	פרופ' אמנון רז-קרקוצקין	מהי מודרניות? פרספקטיבות יהודיות	הסטוריה של עם ישראל 125-1-0314

תיאור קצר של הקורס

, מושג המודרניות הוא מושג רב פנים, שזכה לדיון רחב הנוגע למאפייניו ולתארוך שלו. הקורס יעסוק בשאלות אלה מהפרספקטיבה היהודית. השאלה המנחה תהיה הגישות השונות לתחילת המודרניות והתפיסה הנגזרת מהן. מול הזיהוי המלא של מודרניות עם המערב ועם קדמה, נעמוד על שאלת המודרניות מנקודת מבט של יהודים, הן באירופה והן במזרח.

שעה	יום	סמס'	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
10-12	ד'	ב'	ד"ר איריס אידלסון-שיין	לפרוץ את מחסום השתיקה : נשים יהודיות באירופה מימי הביניים ועד העת החדשה	היסטוריה של עם ישראל 125-1-0731

תיאור קצר של הקורס

מאז שנות השבעים של המאה העשרים ניכרת התנגדות גוברת למה שנתפס כשליטה הגברית על ההיסטוריה. היסטוריוניות פמיניסטיות החלו להסב את תשומת לבנו לכך, שהמושג 'היסטוריה' מציין, לעתים קרובות, את המרחב המצומצם שבו גברים כתבו, ציירו, הלחינו, חשבו, כבשו, נלחמו, או סחרו, וקראו לנו להפנות את תשומת לבנו מן ההיסטוריה הגברית אל זו הנשית. דרישה זו, לעשות היסטוריה פמיניסטית היא דרישה רדיקלית, שמאתגרת לא רק את מושאי המחקר של ההיסטוריוגרפיה המסורתית, אלא גם את הכלים והמושגים הבסיסיים ביותר שלה; את משמעותם, למשל, של סוכנות היסטורית, של מקורות היסטוריים ושל תיקוף היסטורי. בשיעור זה נבחן את האתגר שמציבה ההיסטוריוגרפיה הפמיניסטית דרך המקרה המיוחד של ההיסטוריה היהודית. נבחן את המכשולים המתודולוגיים המרכזיים שמזמן לנו הניסיון לכתוב היסטוריה יהודית מנקודת מבט נשית, ובראשם ? היעדרם הכמעט-מוחלט של טקסטים פרי עטן של נשים יהודיות לפני סוף המאה השמונה-עשרה. ננסה לענות על השאלה: האם אכן ניתן לעשות היסטוריה של נשים יהודיות בעידן הטרנסמודרני, או שמא עלינו להסתפק בהיסטוריה של ייצוגים נשיים בלבד? במילים אחרות, האם וכיצד ניתן לפרוץ את מחסום השתיקה של האישה היהודיה בימי הביניים ובראשית העת החדשה?

בנוסף, נבחן את התמורות הדרמטיות שחלו באירופה במהלך מאות השנים שבין ימי הביניים לראשית המאה התשע-עשרה דרך סיפורן של נשים באירופה בכלל, ובחברה היהודית-האירופית בפרט. בין הנושאים בהם נעסוק: פשיעה נשית ורצח ילדים, דימויי האמהות לאורך

שעה	יום	סמס'	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
14-16	ג	ב	פרופ' אמנון רז-קרקוצקין	זיכרון והיסטוריה בתולדות ישראל	היסטוריה של עם ישראל 125-1-0094

תיאור קצר של הקורס

זיכרון והיסטוריה הם שני מושגי יסוד בעיצוב התודעה ההיסטורית המודרנית. אנו נבחן את ההבדלים ביניהם ואת ההשלכות שלהם על המחקר של תולדות ישראל.

מילות מפתח: - "זכרון" "היסטוריה"

שעה	יום	סמס'	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
10:00-12:00	ד	ב'	ד"ר מנשה ענזי	תולדות עם ישראל בעת החדשה המאוחרת	היסטוריה של עם ישראל 125-1-3171

תיאור קצר של הקורס

מהלך הסמסטר ננסה לעמוד על סוגיות היסוד המגדירות את שאלת היהודים בעת החדשה – הן במערב והן במזרח. וננסה להציג את היהודים במקומות השונים כמי שמצויים "בין לבין" – בין דת ולאומיות, בין מזרח ומערב, בין השתלבות בתרבות הסובבת ובין שמירת הייחוד. השיעור יבחן את שאלות היסוד שהעמידה המודרניזציה בפני הקיום היהודי, ויעקוב אחרי השינויים העצומים בקיום היהודי בתקופה זו.

שעה	יום	סמס'	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
14-16	ג	א'	פרופ' אמנון רז-קרקוצקין	שאלת המזרח והמזרחים בתרבות המודרנית	היסטוריה של עם ישראל 125-1-0357

תיאור קצר של הקורס

היחס למזרח הוא אחד היסודות שדרכם הגדיר המערב המודרני את עצמו. המערב הציג את עצמו כיורש של המזרח וכניגוד שלו. בין היתר הוגדרו בהקשר זה גם היהודים כחלק מן המזרח. אנו נבחן את הזיהוי של היהודים כמזרחים בתרבות האירופית המודרנית, והן את התגובות היהודיות לזיהוי זה על רקע תהליכי המערביזציה. על ביטוייהן השונים. כמו כן נבחן את היחס ליהדות המזרח הן בתודעה היהודית-אירופית והן במדינת ישראל. נראה כיצד מצאו את עצמם היהודים בדרכים שונות בין מערב למזרח. נבחן את מקומה של שאלת ה"מזרחיות" בתרבות הישראלית העכשווית כבסיס לדיון היסטורי ביקורתי כולל. ננסה לבחון כיצד הדיון ההיסטורי תורם זוויות נוספות לדיון על מזרח ומזרחיות בתרבות הישראלית.

שעה	יום	סמס'	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
16-18	א	ב	ד"ר שמואל ברנאי	מאלימות המונית לרצח עם	היסטוריה של עם ישראל 125-1-0074

תיאור קצר של הקורס

היחס למזרח הוא אחד היסודות שדרכם הגדיר המערב המודרני את עצמו. המערב הציג את עצמו כיורש של המזרח וכניגוד שלו. בין היתר הוגדרו בהקשר זה גם היהודים כחלק מן המזרח. אנו נבחן את הזיהוי של היהודים כמזרחים בתרבות האירופית המודרנית, והן את התגובות היהודיות לזיהוי זה על רקע תהליכי המערביזציה. על ביטוייהן השונים. כמו כן נבחן את היחס ליהדות המזרח הן בתודעה היהודית-אירופית והן במדינת ישראל. נראה כיצד מצאו את עצמם היהודים בדרכים שונות בין מערב למזרח. נבחן את מקומה של שאלת ה"מזרחיות" בתרבות הישראלית העכשווית כבסיס לדיון היסטורי ביקורתי כולל. ננסה לבחון כיצד הדיון ההיסטורי תורם זוויות נוספות לדיון על מזרח ומזרחיות בתרבות הישראלית.

שעה	יום	סמס'	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
10-12	ה	א	ד"ר רחל פירס	מעגל החיים : מלידה עד מוות בימי הביניים	המחלקה להסטוריה של עם ישראל 125-1-0324

תיאור קצר של הקורס

כיצד ציינו יהודים בעבר את הולדתו של ילד, כיצד חגגו נישואים או התאבלו על מותו של קרוב משפחה אהוב? בקורס זה נבחן את הדרכים שבהן גברים ונשים יהודים ושכניהם הנוצרים באירופה בימי הביניים התבוננו בשינויים על ציר הזמן והתמודדו איתם ברמה האישית והקהילתית. בין היתר, נבדוק מה זוהה כשלבי חיים שונים וכיצד עברו אנשים משלב אחד לאחר. נסקול אילו מרכיבים מעשיים נשארו קבועים ואילו השתנו במהלך הדורות, וננתח כיצד החברה והתרבות המקומית השפיעו על החיים ועל הטקסים היהודיים. נעבוד עם מגוון רחב של מקורות ראשוניים ונקדיש תשומת לב מיוחדת לבחון כיצד הם משמשים כצוהר לחייהם של אנשים ונשים מן השורה.

שעה	יום	סמס'	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
12-14	ג	ב	ד"ר מנשה ענזי	מזרח ולאומיות	היסטוריה של עם ישראל 125-1-0178

תיאור קצר של הקורס

בקורס זה נכיר את חיי היהודים בתקופה המודרנית בארצות האסלאם. נדון במקום היהודים לאור השינויים שחלו בעקבות חדירת מעצמות המערב. נשאל על השותפות בין יהודים לקולוניאליסטים ועל מקום היהודים בתהליך הדה-קולוניאליזם המקומי ועל התעוררות הלאומיות הערבית והציונית. מתוך המושגים שילמדו בקורס נטיב להבין אף את חיי המזרחים בישראל.

שעה	יום	סמס'	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
16-18	א'	ב'	ד"ר שמואל ברנאי	מאלימות המונית לרצח עם	היסטוריה של עם ישראל 125-1-0074

תיאור קצר של הקורס

אלימות המונית ורצח עם באזורים שונים השפיעו רבות על ההיסטוריה העולמית מראשית המאה ה-20. סכסוכים אלימים על רקע לאומי, אתני, דתי או גזעי הביאו לכמה מקרים של השמדה וחיסול המוניים של קבוצות ועמים. רצח העם הנורא ביותר בממדיו ובמאפיינו התבצע על ידי המשטר הנאצי ביהודים, אבל בנוסף אליו התרחשו תופעות דומות לפני מלחמת העולם השנייה. הדרך בה התרחשו הרציחות, הטיפול במשמעותם ובהשלכותיהם, והתפקיד המרכזי שהאירועים הללו ממלאים בעיצוב זהויות וקהילות זיכרון הפכו מוקד לדיונים נוקבים. הקורס יבחן את ההיבטים התיאורטיים שהתפתחו במחקר שמנסה להסביר ולנתח את תופעת רצח העם וסיבותיה, ויטפל בהתפתחות ההיסטורית שהובילה לכמה אירועי ג'נוסייד מרכזיים במאה ה-20 תוך בחינת התייחסותם אל השואה. ננתח את יחסי יהודים ולא יהודים תחת הכיבוש הנאצי, יחסן של קבוצות חברתיות למדיניות הנאצית כלפי היהודים (איכרות, תושבי ערים, כמורה, קבוצות מחתרת), האנטישמיות בתקופת הכיבוש, היחס ליהודים על רקע מתיחות בין-אתנית מקומית (כגון, אוקראינים-פולנים, פולנים-ליטאים, לטבים-גרמנים, צרפתים-גרמנים, פלמים-ולונים), הוויכוח על "השאלה היהודית" במהלך המלחמה ואחריה.

שעה	יום	סמס'	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
12-14	ג	א	ד"ר מנשה ענזי	מזרח וקולוניאליזם	היסטוריה של עם ישראל 125-1-0277

תיאור קצר של הקורס

בקורס זה נכיר את חיי היהודים בתקופה המודרנית בארצות האסלאם. נדון במקום היהודים לאור השינויים שחלו בעקבות חדירת מעצמות המערב. נשאל על השותפות בין יהודים לקולוניאליסטים ועל מקום היהודים בתהליך הדה-קולוניאליזם המקומי ועל התעוררות הלאומיות הערבית והציונית. מתוך המושגים שילמדו בקורס נטיב להבין אף את חיי המזרחים בישראל.

שעה	יום	סמס'	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
10-12	ד'	א'	ד"ר עמרם טרופר	המרד הגדול ואגדות החורבן (הקורס יתקיים בשפה האנגלית)	היסטוריה של עם ישראל 125-1-0272

תיאור קצר של הקורס

מלחמת היהודים הראשונה נגד רומא (66 ? 73/4 לספירה) היתה אירוע משמעותי וטרגי הן בעיני יהודים בני הזמן הן בעיני יהודים שחיו בצל המלחמה במשך תקופת המשנה והתלמוד. בקורס הזה נבקש לבחון גם את תולדות המלחמה וגם אגדות אודות המלחמה שהתהוו בעקבותיה. לשם כך נקרא תחילה את החיבור מלחמת היהודים מאת יוספוס פלביוס, הנרטיב ההיסטורי היחיד של המלחמה שעדיין קיים, ולאחר מכן נחקור אגדות חורבן שבספרות חז"ל.

שעה	יום	סמס'	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
10-12	ה	ב	ד"ר משה יגור	יהודים וזהות יהודית במרחב העירוני בימי הביניים – בין מזרח למערב	היסטוריה של עם ישראל 125-1-0064

תיאור קצר של הקורס

השכונה היהודית', המלאח או הגטו הם מושגים שחוזרים לרוב בחקר ההיסטוריה היהודית בכלל, ובימי הביניים בפרט. מקובל להניח כי היהודים, כמיעוט קטן ומובחן, ולעיתים נרדף, שאפו להתגורר זה לצד זה, ולצד מוסדות הקהילה ? בית הכנסת, המקווה, מוסדות הלימוד וכן הלאה. לעיתים אף הוגבלו למקום מגורים מסוים ומתוחם על ידי השלטונות.

מטרת הקורס תהיה לבחון מחדש הנחות יסוד אלה, על ידי בחינת מקומם של היהודים בעיר הימי-ביניימית ? גם המקום הפיזי, וגם מקומם במרקם הפעילות העירוני. ננתח מקורות שונים על מגורי היהודים בימיה ביניים ברחבי הים התיכון ומעבר לו ? ממצרים וארץ ישראל, בבל, ספרד וצפון אפריקה, ותוך השוואה לידוע לנו על קהילות באירופה הנוצרית.

נבחן עדויות על מגורי היהודים, מקומות עבודתם, בעלות של יהודים על נדל"ן (כולל אדמות חקלאיות), מקומם של מוסדות קהילתיים, וגם של בית הקברות, או מקומות מקודשים של עלייה לרגל.

בסיום הקורס התלמידות והתלמידים יכירו את הגישות המחקריות העיקריות בנושא ; יכירו דוגמאות בולטות לשילוב ובידול של היהודים במרחב העירוני ; יתרגלו קריאה וניתוח של מקורות ראשוניים ושל ספרות מחקר.

מטלת הסיום בקורס היא כתיבת עבודה קצרה על אתר, מקום או מוסד יהודי מסוים במרחב העירוני בימי הביניים, תוך שילוב תובנות

שעה	יום	סמס'	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
10:00-12:00	ב'	א'	דר' אורי בק	על מה ChatGPT חולם? טעימה מהפילוסופיה של בינה מלאכותית	131-1-0204

תיאור קצר של הקורס

לחקור את העולם המרתק של בינה מלאכותית (AI) והשלכותיה הפילוסופיות. בשיעור זה, נצא למסע פילוסופי לחשיפת המסתורין של בינה מלאכותית, ונבחן את הגבולות שבין מחשבה אנושית ומכאנית. נחקור את היסודות הפילוסופיים של בינה מלאכותית, מגישות קלאסיות לרשתות עצביות מודרניות, ונדון באתגרים ובאפשרויות שהן מציגות. ייתרה מכך, השיעור יצלול למימדים המוסריים של בינה מלאכותית, ויעסוק בדיונים מעוררי מחשבה על ההשלכות של בינה מלאכותית על החברה. ידע פילוסופי קודם לא נדרש. (תמצית זו נכתבה ע"י ChatGPT.)

שעה	יום	סמס'	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
14-16	ב	א	ד"ר דוני מיקל אריאלי	שואה שלנו? סוגיות חברתיות בתולדות השואה	סוציולוגיה ואנתרופולוגיה 102-1-0502

תיאור קצר של הקורס

הקורס יעסוק בסוגיות חברתיות מרכזיות בתולדות השואה במטרה להגיע להבנה רחבה יותר של האירועים והתהליכים שהתרחשו בתקופת השואה, ולעמוד על הרלוונטיות של אלה לימינו. בין היתר יעסוק הקורס בסוגיות הבאות: התפתחות האאוגניקה; חיי היחידים והחברה בתקופת השואה; תליינים, מסייעים או עומדים מן הצד? המקרה הפולני; יודנראט, קאפו והמשטרה היהודית - בין הנהגה לשיתוף פעולה; הבנאליות של הרוע - תפיסת התליינים; האנטישמיות כשאלה בחקר השואה; השאלה היהודית במדיניות הגרמנית, הבריטית והאמריקאית; שואה שלנו? קורבנות הנאציזם הלא יהודים; האם גורל יהודי צפון אפריקה בימי מלחמת העולם השנייה הוא חלק מ"השואה"?; השואה המושתקת - רדיפת היהודים במרחב הסובייטי; שואה ורצח עם: בין פרטיקולרי לאוניברסלי.

שעה	יום	סמס'	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
12-14	א	א	פרופ' שרה אופנברג	מבוא לאמנות יהודית	134.1.0081

תיאור קצר של הקורס

הקורס סוקר את התרבות החזותית בקרב בארץ ישראל ומחוצה לה בעת העתיקה ובקרב הקהילות היהודיות באירופה ובמזרח התיכון בימי הביניים : אדריכלות ואמנות בבתי כנסת, אמנות קבורה ואיורי כתבי יד. כמו כן הוא עוסק בשאלות של יחס היהדות אל אמנות הציור והפיסול.

שעה	יום	סמס'	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
10-12	ה	א	ד"ר רונית מילאנו	מבוא לאמנות מודרנית	134.1.0094

תיאור קצר של הקורס

קורס זה עוסק בסוגיות מרכזיות באמנות מתחילת המאה התשע-עשרה ועד ימינו. נעמוד על נקודות מפנה מרכזיות באמנות כגון ההשתחררות מנושאים מסורתיים וחשיבותן של התמורות שחלו ביחס לנושאים כגון נוף ודמות האדם. נדון בסוגיות סוציו-היסטוריות והשפעתן המכרעת על האמנות, כגון מהפכות בשיטות ממשל, המהפכה התעשייתית ושינויי המעמדות שנגזרו ממנה. בהיבטי המאה העשרים והעשרים ואחת, נדון בהתפתחות האמנות המופשטת וכניסתן של מדיות חדשות לאמנות, ונבחן את התגובות האמנותיות והביקורתיות אלהן, תוך בחינת החשיבה החדשה על אופני הייצוג ותכניו.

שעה	יום	סמס'י	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
12-14	ה	א	פרופ' דני אונגר	מושגי יסוד בתולדות האמנות	134.1.0210

תיאור קצר של הקורס

קורס זה מקנה לסטודנט/ית תשתית להיכרות עם האמנות המקומית ומבעדה, התוודעות לסוגיות יסוד בתרבות ובחברה הישראלית. במהלכו נבחן שאלות של זהות בהגדרת האמנות שצמחה בישראל במאה ועשרים השנים האחרונות. נעקוב אחר שורשיה באידיאולוגיה הציונית, דרך התנערותה ממיתוסים מכוננים ועד גיבוש תכנים חדשים וריבוי זוויות מבט. שאלות מרכזיות שיידונו: מהי 'אמנות ישראלית' ומה מספרת לנו התפתחותה? האם אמנות מקומית שצומחת במדינת מהגרים חדשה ונטולת מסורת חזותית יכולה לפתח סממנים ייחודיים המובחנים מן האמנות הבין-לאומית בת-זמנה? כיצד היא מתמודדת עם סוגיות מהותיות הנוגעות ליכאן ועכשיו?!

שעה	יום	סמס'י	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
10-12	ב	א	ד"ר תהילה שדה	סקירת האמנות בישראל	134.1.0240

תיאור קצר של הקורס

קורס זה מקנה לסטודנט/ית תשתית להיכרות עם האמנות המקומית ומבעדה, התוודעות לסוגיות יסוד בתרבות ובחברה הישראלית. במהלכו נבחן שאלות של זהות בהגדרת האמנות שצמחה בישראל במאה ועשרים השנים האחרונות. נעקוב אחר שורשיה באידיאולוגיה הציונית, דרך התנערותה ממיתוסים מכוננים ועד גיבוש תכנים חדשים וריבוי זוויות מבט. שאלות מרכזיות שיידונו: מהי 'אמנות ישראלית' ומה מספרת לנו התפתחותה? האם אמנות מקומית שצומחת במדינת מהגרים חדשה ונטולת מסורת חזותית יכולה לפתח סממנים ייחודיים המובחנים מן האמנות הבין-לאומית בת-זמנה? כיצד היא מתמודדת עם סוגיות מהותיות הנוגעות ליכאן ועכשיו?!

שעה	יום	סמס'	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
14-16	א	א	ד"ר גל סופר	דימויי התופת : תיאורי שדים ושטנים	134.1.0344

תיאור קצר של הקורס

בקורס זה נבקש לבחון את הדרכים בהן אמונות דתיות וערכים חברתיים ותרבותיים עוצבו על ידי תיאורי השטן, שדים ורוחות רעות באמנות ובספרות. באמצעות קריאה של טקסטים ובחינת דימויים מפורסמים מתקופות שונות, ננסה לחשוף את התפתחותן של הדמויות הרעות, המפחידות, לאורך ההיסטוריה - משורשיהן התיאולוגיים בימי הביניים, דרך תמורותיהן בחברה המודרנית. האמנות והספרות ישמשו אותנו לא רק לבחינת הדימויים החזותיים, אלא גם להבנת החברה ואמונותיה, תפיסת טבעו של הרע בתרבות הנדונה, והבנת תפקידו של הרע בעולם.

שעה	יום	סמס'	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
10:00-12:00	ג'	א	ד"ר חנן יורן	היסטוריה אינטלקטואלית ותרבותית של אירופה בימי הביניים	היסטוריה כללית 127-1-0012

תיאור קצר של הקורס

הקורס עוסק בזרמים האינטלקטואליים החשובים בימי הביניים עם דגש מיוחד על שתי תקופות מעצבות בתולדות החשיבה האירופית: תקופת אבות הכנסייה (המאות ה-4 וה-5) שבה הונח הבסיס התיאולוגי והאידיאולוגי לחברה המדיאבלית, והתקופה הסכולסטית (המאות ה-12 עד ה-14) שהתמודדה מחדש עם הפילוסופיה הקלאסית. נבחן את בעיות המרכזיות שבהם עסקו האינטלקטואלים בימי הביניים, בהן שאלת הקשר בין אמונה לתבונה, שאלת מהות הסדר החברתי והפוליטי, ושאלת היחסים בין הרשות הדתית לרשות החילונית.

שעה	יום	סמס'	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
14:00-16:00	א'	א	ד"ר ולדימיר לוין	האימפריה הרוסית בעלייתה, 1700 – 1855	היסטוריה כללית 127-1-0184

תיאור קצר של הקורס

הקורס יעסוק בהיסטוריה של האימפריה הרוסית מתקופתו של פטר הגדול ועד מלחמת קרים, תקופה שבה הפכה רוסיה ממדינה שולית ו"ברברית" לאחת המעצמות האירופאיות המוצלחות. תשומת לב מיוחדת תופנה להקמת מערכת ניהולית וצבאית, כמו כן ליחס אל הקבוצות האתניות הלא רוסיות, כולל היהודים, אשר האימפריה הרוסית שלטה בהן.

שעה	יום	סמס'	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
18:00-20:00	א'	א	ד"ר ולדימיר לוין	מוסלמים, יהודים, קתולים ודתות אחרות ברוסיה האורתודוקסית	היסטוריה כללית 127-1-0235

תיאור קצר של הקורס

במשך מאות שנים סיפחה המדינה הרוסית שטחים ענקיים מאוכלסים בעמים שונים, שנבדלו מהאוכלוסיה הרוסית מבחינה אתנית, דתית, לשונית ותרבותית. בסופו של דבר, הפכה הסוגיה של רב-לאומיות ורב-דתיות לאחת הסוגיות המרכזיות במדיניות הרוסית. נושא הקורס הוא המדיניות של המדינה הרוסית כלפי המיעוטים (קבוצות אתניות לא דומיננטיות) בשטחה והיחסים בין הקבוצות הללו לבין עצמן.

שעה	יום	סמס'	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
12:00-14:00	ד'	א	ד"ר מרב חקלאי	כסף בעולם העתיק	היסטוריה כללית 127-1-0256

תיאור קצר של הקורס

הקורס יסקור סוגיות מרכזיות בהיסטוריה של הכסף בעולם העתיק, תוך התמקדות בעולם היווני והרומי ובחינת המערכות המונטריות שפותחו על ידי חברות קדומות אלה. בנוסף להיכרות ראשונית עם הממצא הנומיסמטי (כלומר, העדות החומרית של המטבעות העתיקים), נשאל שאלות יסוד לגבי מהו כסף, כיצד מתפתחות מערכות מונטריות, מה הם המוסדות החברתיים והפוליטיים המאפשרים את תפקודן של מערכות מונטריות, ומה היו המנגנונים שהובילו לשינויים במערכות אלה.

שעה	יום	סמס'	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
14:00-16:00	ד'	א	פרופ' הלי זמורה	אלימות בימי הביניים והעת החדשה	היסטוריה כללית 127-1-0285

תיאור קצר של הקורס

הקורס בוחן את הסיבות והתוצאות של אלימות בימה"ב ובעת החדשה המוקדמת. על בסיס תעודות מהתקופה ומחקרים מודרניים נתאר וננתח סוגים שונים של סכסוכים ומאבקים ומגוון של צורות של הפעלת כוח. נדון במשמעות של אלימות עבור בני התקופה, ביחסם להפעלת כוח, ובעמדותיהם כלפי הלגיטימיות שלה, ונעמוד על הקשר שבין אלימות וסדר חברתי ופוליטי.

שעה	יום	סמס'	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
12:00-14:00	ב'	א	ד"ר עידן שרר	רעב, מגפה ומלחמה : המאה ה-14 הרת הפורענויות	היסטוריה כללית 127-1-0461

תיאור קצר של הקורס

המאה ה-14 נודעת כעידן של משבר עמוק באירופה. בראשית המאה נאלצו חלקים רבים מאירופה להתמודד עם שנים של בצורת ורעב וקשה. באמצע המאה התפשטה באירופה המגיפה השחורה שהביאה עמה מוות וסבל לכל מקום אליו הגיעה והובילה לבסוף למותה של כשליש מאוכלוסיית אירופה! על רקע זה, המשיכו מלכים, נסיכים ואנשי כנסייה להיאבק זה בזה על כוח, אדמות ואינטרסים; צרפת ואנגליה צללו אל תוך סדרת סכסוכים ארוכה הנובעת כיום כ-"מלחמת מאה השנים" שנמשכה עמוק אל תוך המאה ה-15, הכנסייה הקתולית התפצלה תוך מאבקם של שני אפיפיורים, אחד ברומא והשני באביניון לאורך רובה של המאה ובתוכם סבלה מרבית האוכלוסייה מהשלכותיהם של אסונות טבעיים ופוליטיים אלה. במהלך הקורס ננסה לבחון את האירועים העיקריים שהפכו את המאה ה-14 ליוצאת דופן בהיסטוריה האירופית של ימי הביניים ואת האופן שבו אירועים אלה השפיעו על אירופה בטווח הקצר ובטווח הארוך.

שעה	יום	סמס'	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
14:00-16:00	ב'	א	ד"ר עידן שרר	מבוא לימי הביניים המוקדמים	היסטוריה כללית 127-1-1081

תיאור קצר של הקורס

מטרת הקורס היא לסקור את תולדות אירופה ושכנותיה במהלך ימי הביניים. הקורס יעסוק בתהליכים המרכזיים שעיצבו את החברה והתרבות באירופה, תוך מתן דגש לעליית מוסדות שלטון וכנסייה, וכן לתמורות בתחומי הכלכלה, טכנולוגיה, דת, ורפואה. בנוסף, תלמידים ייחשפו במהלך הקורס לאסכולות המרכזיות של חקר ההיסטוריה של בימי הביניים.

שעה	יום	סמס'	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
12:00-14:00	ג'	א	פרופ' יוליה אוסטינובה	תחילת תרבות המערב- יוון	היסטוריה כללית 127-1-1841

תיאור קצר של הקורס

הקורס מתמקד בתהליכים מרכזיים בהיסטוריה היוונית העתיקה ומדגיש את תרומתם וחשיבותם להיסטוריה העולמית. הדיון מתחיל מתרבויות יוון הטרומ-קלאסית, ועובר לתקופה הארכאית, בה התגבשו היסודות החברתיים, המדיניים והתרבותיים של הציוויליזציה היוונית. בהמשך נדונים התהוות הדמוקרטיה באתונה, תפקידה החשוב בתקופת הזוהר של יוון, ומאבקים בין הערים שמשטרן שונה.

שעה	יום	סמס'	מרצה	שם הקורס	מחלקה ומספר הקורס
10:00-12:00	ד'	א	פרופ' הלי זמורה	מבוא לעת החדשה המוקדמת	היסטוריה כללית 127-1-6081

תיאור קצר של הקורס

הקורס מתחקה אחר המגמות המרכזיות בהיסטוריה של אירופה ומדגיש את השפעתם ארוכת-הטווח ביצירת היסודות לעידן המודרני. הקורס מתמקד בשנים 1700-1300 ובנושאים הבאים: רנסנס והומניזם, רפורמציה ומלחמות הדת, התפתחותם של הכוחות הגדולים באירופה והמאבק על ההגמוניה במערב היבשת.